

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Πόθεν ἡ λέξις Δασκαλειό ὡς γεωγραφικὸν ὄνομα.

Περιηγούμενος πρό τινων ἐτῶν τοὺς νομοὺς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, καὶ Κεφαλληνίας μεταξύ τῶν ἐντυπώσεων, ἄς ἀπεκόμισα καὶ ἐσημείωσα ἦτο καὶ ἡ ἐντύπωσίς μου ἐκ τοῦ ὀνόματος Δασκαλειό δι' οὗ εἰς πολλὰ τῶν μερῶν ὀνομάζουσι νησιῶδες τινὰς ἐρήμους, μονολίθους, χθαμαλάς, ξηράς καὶ ἀγόνους καὶ ἀνύδρους παντελῶς, προσκειμένους εἰς τὴν ξηράν. Τοιοῦτον ὄνομα φέρεται νησίς προσκειμένη εἰς τὸ ἀκρωτήριον Τολό (ἐπαρχ. Ναυπλίας), ἑτέρα νησίς ἐντὸς τοῦ κόλπου τῆς Λιβαδόστρας (Ἀλκυονίδος θαλάσσης), ἑτέρα ἐντὸς τοῦ λιμένος Πόρου, ἑτέρα ἡ μεταξύ Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης, ἣν πολλοὶ ἐσφαλμένως πάνυ θεωροῦσιν ὡς τὴν Ἀσπυριανὴν τοῦ Ὀμήρου.

Ἄλλὰ καὶ εἰς ἄλλων ἐπαρχιῶν παραλίαις ἀπαντᾷ τὸ ὄνομα. Οὕτω Δασκαλειό ἢ Δασκαλονήσι ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Ἀττικῆς, ἐξ οὗ ὀνομάσθη καὶ στάσις τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Λαυρείου Δασκαλειό. Τὴν νησιῶδα μάλιστα ταύτην παρέλιπεν ἐκ παραδρομῆς νὰ σημειώσῃ ὁ κ. I. Kaupert ἐν τῷ ἀρίστῳ ἄλλως γεωγραφικῷ πίνακι τῆς Ἀττικῆς. Ἔτερον Δασκαλειό ὑπάρχει ἐν τῷ λιμένι τῆς νήσου Σκιαθοῦ. Πιθανὸν δὲ νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἄλλαχού, περὶ ὧν δὲν ἠδυνήθην νὰ λάβω γνώσιν (1). Οὐχ ἦττον τὰ τένας ὀνόματα, ἅτινα ἐμνημόνευσα ἀρκούσι διὰ τὰς παρατηρήσεις, ἄς θέλω παρακατιῶν ἐπιφέρει.

Ἐρωτήσας πολλοὺς τῶν κατοίκων τῶν μερῶν, εἰς ἃ πρόσκυνται τοιοῦτου ὀνόματος νησιῶδες, πόθεν τὸ ὄνομα Δασκαλειό, ἤκουσα ὅτι προῆλθε διότι ἐκεῖ ὑπῆρχε ποτε σχολεῖον καὶ διδάσκαλος. Ἡ ἔτυμολογία δὲ αὕτη εἶνε βεβαίως φυσικὴ, προερχομένη ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως Δασκαλειό, δι' ἀνθρώπους μάλιστα ἀγνοοῦντας ἂν ὑπάρχωσι καὶ ἄλλαχού νησιῶδες ὑπὸ τοιοῦτον ὄνομα, πλὴν τῆς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν θαλάσσης. Θὰ ἦτο ὅμως ὅλως παράλογον καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἔτι, νὰ παραδεχθῆ τις ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ εὐρεθῶσι ποτε διδάσκαλοι καὶ μαθηταί, οἵτινες ἤθελον ἐκλέξει ὡς διδασκαλεῖον νησιῶδες ἀγόνους, ἀνύδρους, φαλακράς, ἀδένδρους, μὴ ἐχούσας οὐδὲ σπιθαμὴν ἐπιπέδου γῆς, οὐδεμίαν παρεχούσας εὐμάριαν πρὸς διατριβὴν ἀνθρώπων, οὐχὶ πολυχρόνιον, ἀλλ' οὐδὲ δι' ὀλίγας ὥρας. Ἡ ἔτυμολογία ἐπομένως τοῦ ὀνόματος δέον ἄλλαχού ν' ἀναζητηθῆ. Τὸ ὄνομα Δασκαλειό φαίνεται

βεβαίως ἐκ πρώτης ὄψεως ἑλληνικόν, καὶ κύριον, ἵνα ἐκφρασθῶμεν γραμματικώτερον ἢ ἀπόδοσις ὅμως αὐτοῦ εἰς νησιῶδες ὁμοειδῆς ὑποδηλοῖ ὅτι δὲνεῖνε κύριον, ἀλλὰ προσηγορικόν, ὡς τοιοῦτου δὲ ἀναζητητέα ἡ ἔτυμολογία καὶ ἡ καταγωγὴ.

Τὸ ὄνομα Δασκαλειό ἔχει τὴν γένεσιν αὐτοῦ εἰς ὄρον ναυτικόν ἰταλικόν, οὗ ἐγένετο χρῆσις παρὰ τοῖς ναυτικοῖς τῆς Βενετίας καὶ τῆς λοιπῆς Ἰταλίας, ὧν τὸ ναυτικόν καὶ γεωγραφικόν ὀνοματολόγιον σιωπηρῶς μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰσῆχθη εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἐλλήνων, τοῦ μὲν διότι δὲν ὑπῆρχον ἐν τῇ ἐλληνικῇ οἱ ναυτικοὶ ὄροι, τοῦ δὲ ὑποχωρησάντων ἐκ τῆς συνηθείας τῶν ἐλληνικῶν εἰς τοὺς ἰταλικούς. Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματος, πρὶν ἢ τὰ περὶ Δασκαλειοῦ ἐξετάσωμεν, ἡ λέξις ἀκρωτήριον καὶ ἄκρα, ὑπεχώρησεν εἰς τὴν λέξιν κάβος capo καὶ cavo, ὡς Κάβο-Κολόνες, Κάβο-Δόρο, καὶ εἰς τὴν λέξιν ποῦντα punta· πολλαχού ἡ ἀκτὴ λέγεται κόστα costa, ὡς ἐν Σπέτσαις ἢ ἀπέναντι ἀκτὴ τῆς Ἐρμιονίδος· ἀντὶ τῆς λέξεως λιμὴν καθιερώθη ἡ λέξις πόρτο porto, ἐν Σπέτσαις τὸ ἰχθυοπωλεῖον λέγεται πεσκαρία pescheria. Ἐπίσης τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων ἰστιοφόρων πλοίων εἶνε ἰταλικά σκούνα, μπάρκο, γολέτα, τραμπάκολο, νάβα· καὶ αὕτη ἡ λέξις ἢ ὁ λέμβος ὑπεχώρησεν εἰς τὴν βάρκα.

Τοιοῦτόν τι εἶνε καὶ τὸ ὄνομα Δασκαλειό. Οἱ ἰταλοὶ ναυτικοὶ καὶ χαρτογράφοι ὀνομάζον τὰς ξηρονήσους, ἢ τοὺς περιαιεῖς βράχους, τοὺς σκοπέλους, ὧν δὲν εἶχον μάθει τὸ ἐλληνικόν ὄνομα διὰ τῆς λέξεως σκόλιο, scoglio, ἣτις σημαίνει σκόπελον καὶ νησιῶδα, ὄνομα δι' οὗ ἔτι καὶ νῦν ὀνομάζονται πολλαὶ νησιῶδες τῆς κατὰ Ἰταλίας, ὅπερ ἄλλως καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδον ὡς κύριον ὄνομα εἰς πολλὰς νήσους, ὧν σημαντικώτερα ἢ τῶν βορείων Σποράδων Σκόπελος, ἣν καὶ ὁ χαρτογράφος τῆς Βενετίας Coronelli ὀνομάζει Scoglio o Scopelo. Τὸ ὄνομα δὲ Scogli οἱ χαρτογράφοι καὶ γεωγράφοι προσέθετον καὶ εἰς τὸ κύριον πολλαίς ὄνομα τῆς νήσου ὡς le Sapienze Scogli, ἢ νήσος Σαπιέντσα, Scoglio di Pario, ἢ Πάρος, Scoglio di S. Theodore, τὸ Μπούρτσι τοῦ Ναυπλίου. Scogli adiacenti all' isola di Corfu, νῆσοι περὶ τὴν Κέρκυραν. Οἱ ναυτικοὶ Ἕλληνες οἱ μετὰ τῶν ἐνετικῶν πλοίων πλέοντες, οἱ μεταχειριζόμενοι καὶ τοὺς ἰταλικούς πορτολάνους καὶ ἄλλους γεωγραφικούς πίνακας, τὴν λέξιν σκόλιο συνεταύτισαν μετὰ τοῦ σχολειοῦ, ἀκούοντες δὲ τὸ ὄνομα μετὰ τοῦ ἄρθρου del scoglio, ἢ τῶν προθέσεων da καὶ di, da scoglio ἢ di scoglio μετέτρεψαν ἐν τῇ συνηθείᾳ ἀπλούστατα τὸ ντὰ σκόλιο ἢ ντὶ σκόλιο εἰς Δασκαλειό παρετυμολογοῦντες.

Καὶ τοι οὐδεμίαν ἔχομεν ἀμφιβολίαν ὅτι ἐκ τοῦ ντὰ σκόλιο προέκυψε τὸ Δασκαλειό, ση-

(1) Ὅρα καὶ C. Bursian, Geogr. v. Griech. T. 2, σελ. 503 ἐνθα μνημονεύονται καὶ ἄλλα Δασκαλειά ἐν Κιμῶνι καὶ ἐν Κουφονησίαις.

μειοῦμεν ὅτι ἔχομεν καὶ ῥητὴν μαρτυρίαν περὶ ἑνὸς τῶν μνημονευθέντων Δασκαλειῶν, τοῦ περὶ τὸ Τολὸν τῆς ἐπαρχίας Ναυπλίας. Ἐνταῦθα ἐν τῇ μεσημβρινῇ παραλίᾳ προεκβάλλει τῆς ὀρεινῆς χώρας τῆς Ναυπλίας, ἐφ' ἧς πρὸς Βεῖται τὸ Παλαμῆδιον προεξοχὴ τοῦ βουνοῦ Τσακάλι, πρὸ ταύτης δὲ κεῖται ἡ νησίς Δασκαλειό, Dascalìa ἐν τῷ γαλλικῷ πίνακι, ἐφ' ἧς ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἐνετικοῦ φρουρίου, καὶ ἦτις κλείει τὸν κόλπον τοῦ Τολοῦ. Ἐνταῦθα οἱ Ἐνετοὶ εἶχον κατασκευάσει φρούριον, προστατεῦον ἀπὸ μεσημβρίας τὸ φρούριον Ναυπλίας, ὅπερ ὠνόμαζον castello di scoglio, καὶ ὅπερ ἐθεώρουν σπουδαιότατον (importantissimo), ὡς ἐξάγειται ἐκ τῶν δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Κωνστ. Σάθα ἐγγράφων (τόμ. 4 καὶ 6 τῶν Μνημείων τῆς Ἑλ. ἱστορίας), ὠκοδομημένον παρὰ τὸ Τολό. Τοῦτο δὲ τὸ καστὲλ δι σκόλιο, σήμερον καλεῖται Δασκαλειό.

Ἐκ τῶν εἰρημένων προκύπτει ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο καθιερώθη ἐπὶ ἐνετοκρατίας ἐν Ἑλλάδι. Καθόσον δὲ γινώσκω ἡ ὀνομασία Δασκαλειό δὲν ἀπαντᾷ πέραν τῶν παραλίων τῆς Πελοποννήσου, Στερεᾶς Ἑλλάδος, Κεφαλληνίας, Βορείων Σποράδων καὶ Κυκλάδων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Ἰανουαρίου 1890.

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΒΑΡΕΙΣ ΧΕΙΜΩΝΕΣ

Ἀπὸ τῶν διασῆμων παγετῶν τοῦ 1830 ἡ Γαλλία δὲν εἶδεν χειμῶνας δριμεῖς ἄλλους εἰμῆ κατὰ τὰ ἔτη 1840, 1854 καὶ 1870. Πλὴν ἀπὸ δεκαετίας παρετηρήθη τάσις τις ἐπανόδου πρὸς τὰ παροιμιώδη ἐκεῖνα φύχη. Κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1878 — 1879 παρετηρήθησαν 68 ἡμέραι παγετοῦ. Ὁ τελευταῖος οὗτος χειμῶν ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως εἰς τῶν δριμυτάτων ἐξ ὧν ποτὲ ἐμάστισαν τὴν Γαλλίαν. Ἐνθυμούνται βεβαίως πολλοὶ ὅτι πρὸ τινῶν ἐτῶν εἰς παροιμιᾶν ἐποχὴν εἶχομεν ἐν Σωμῦρ τὸ λαμπρὸν θέαμα θαλάσσης ἐκ πάγου καὶ παραδόξου πολιτικῆς τοπογραφίας ἐκτεινομένης ἀπὸ τοῦ Ἀνζού μέχρι τῆς Τουραίνης.

Ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα ἐφάνησαν ἐπιπλέοντες πάγοι κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουαρίου. Ὅπως παγῆ ἐντελῶς ὁ ποταμὸς ἀπαιτεῖται θερμοκρασία 9 περιπίου βαθμῶν κάτωθεν τοῦ 0 ἐπὶ πολλὰς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας. Οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ ρέοντα ὕδατα δὲν πηγνύνται ἐκ τῆς ἐπιφανείας ὅπως τὰ στάσιμα ὕδατα, ἀλλ' ἐκ τῆς συρροῆς καὶ τῆς συγκολλήσεως τῶν ἐπιπλεόντων παγῶν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ σφοδροῦ ψύχους. Μόνον διὰ τῆς τοιαύτης συγκολλήσεως εἶνε δυνατόν νὰ παγῶσι μεγάλοι ποταμοί. Ὅτε οἱ ἐπιπλέοντες πάγοι εἶνε ἀρκούντως πολυάριθμοι, συναντῶνται, συγ-

κρούονται, γίνονται μᾶλλον βραδυκίνητοι, συγκολλῶνται καὶ σχηματίζουσι στρῶμα πάγου ἀνώμαλον καθιστάμενον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὁμογενές καὶ αὐξάνον ἀνεπαισθήτως κατὰ τὸ πάχος, ἐνῶ τὸ ὕδωρ ἐξακολουθεῖ νὰ ρέη κάτωθεν. Ἐξηκριβώθη ὅτι ἀπαιτεῖται πάχος 5 ὑφεκατομέτρων ὅπως ὁ πάχος φέρῃ ἀκινδύνως τὸ βᾶρος ἀνθρώπου, πάχος δὲ 9 ὑφεκατομέτρων ὅπως διέλθῃ ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἀσφαλείᾳ ἵππευς· ὅταν τὸ πάχος φθάσῃ εἰς 13 ὑφεκατόμετρα, δύναται νὰ ὑποβαστάσῃ τηλεβόλα τοποθετητῆμένα ἐπὶ ἐλκῦθρων, τέλος δὲ ὅταν αὐξήθῃ μέχρι 20 ὑφεκατομέτρων, δύναται νὰ διέλθῃ δι' αὐτοῦ πεδινὸν πυροβολικόν. Αἱ βαρύτεραι τῶν ἀμαξῶν, στρατὸς ὀλόκληρος, πλῆθος πολυάριθμον, δύναται νὰ διέλθωσιν ἐν ἀσφαλείᾳ ἄνωθεν πεπηγότος ποταμοῦ ὅτε τὸ πάχος τοῦ πάγου φθάσῃ εἰς 27 ὑφεκατόμετρα.

Κατὰ τοὺς δριμυτάτους χειμῶνας ὁ πάχος εἰς τοὺς ποταμοὺς τῆς Ῥωσσίας ἀποκτᾷ πάχος μέχρις ἑνὸς μέτρου· ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ τὸ πάχος οὐδέποτε ὑπερέβη τὰ 66 ὑφεκατόμετρα. Δύναται ἐν τούτοις ποταμὸς ὀλόκληρος νὰ παγῆ, πηγνυομένου καὶ αὐθις τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν τήξιν, καὶ νὰ μεταβληθῇ οὕτως εἰς λατομεῖον πάγου, ὡς συνέβη ἐν Σωμῦρ κατὰ τὸ 1879. Ἐν ἔτη 1740 κατεσκευάσαν ἐν Πετροῦπόλει κομψὸν μέγαρον ἐκ πάγου 17 μέτρων μήκους, 5 μέτρων πλάτους καὶ 6 μέτρων ὕψους. Τὸ βᾶρος τῆς στέγης καὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν ὑπεβαστάχθη καλλίστα ὑπὸ τῶν βάσεων τοῦ κτιρίου. Πρὸ αὐτοῦ ἐτοποθέτησαν ἐξ τηλεβόλα ἐκ πάγου μετὰ τῶν κιλλιβάντων τῶν ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ ἐγαμίσθησαν διὰ πυρίτιδος καὶ σφαιρῶν. Ἡ βολὴ ἐκαστοῦ εἰς ἀπόστασιν ἐξήκοντα βημάτων διέτρησε σανίδα πάχους 54 χιλιοστομέτρων. Ἡ γόμωσις τῆς πυρίτιδος ἦτο ἑνὸς τετάρτου τῆς λίτρας. Οὐδὲν ἐξ αὐτῶν διερραγῆ. Τὰ ὑλικά τοῦ παραδόξου αὐτοῦ κτιρίου ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ ποτα-

Ἁ ὄργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτρέπει αὐτῷ μὲν Νέβα.

νὰ ἀνέχηται θερμοκρασίας ὄντως ἐξαιρετικῆς. Οἱ ἐπόμενοι εἶνε οἱ ὕπατοι ἐκ τῶν γνωστῶν ἀριθμοὶ ἐν τῇ θερμότητι καὶ ἐν τῷ ψύχει. Ὁ κ. Δοβεῦριέ, παρετήρησεν εἰς τὴν χώραν τῶν Τουαρέγγ θερμοτῆτα + 67^o7 ὑπὸ σκιάν, ἐνῶ ἐν Νινι-Κδίνσκι τῆς Σιθηρίας τὸ ψύχος ἐφθασε μέχρις + 62^o2. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων θερμοκρασιῶν διαφορὰ εἶνε 130 βαθμῶν· εἰς ἀμφοτέρας, καίπερ τοσοῦτον διεστώσας, ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ ζήσῃ, ἡ δὲ θερμότης τοῦ σώματός του ἀπομένει ἡ αὐτὴ εἰς τε τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην χώραν, Ἄλλ' ἀκριβῶς χάρις εἰς τοῦτο ἀντέχει εἰς κλίματα τόσο ἀνόμοια, καθότι ὁ θάνατος ἐπέρχεται ταχέως εὐθὺς ὡς ἡ θερμότης τοῦ σώματος μεταβληθῆ κατὰ τινὰς βαθμοὺς ἐπὶ